

Wyrok z dnia 14 kwietnia 2010 r.

III PK 61/09

Zarządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358) ma nadal moc obowiązującą w zakresie określonym w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), na podstawie art. 241 ust. 6 Konstytucji oraz art. 57 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych uprawnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268) w związku z obwieszczeniem Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie wykazu uchwał Rady Ministrów, zarządzeń i innych aktów normatywnych Prezesa Rady Ministrów, ministrów i innych organów administracji rządowej, które utraciły moc z dniem 30 marca 2001 r. (M.P. Nr 47, poz. 782).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Małgorzata Gersdorf, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 kwietnia 2010 r. sprawy z powództwa Aleksandra Ś. przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Spółce z o.o. w R. o nagrodę jubileuszową, na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 28 maja 2009 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację powoda,
2. nie obciążył powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Pozwane Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w R., w sprawie z powództwa Aleksandra Ś. o nagrodę jubileuszową, wniosło skargę kasacyjną od

wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 28 maja 2009 r. [...]. Zaskarżonym wyrokiem zmieniono wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie - oddalający powództwo - i zasądono od pozwanej na rzecz powoda kwotę 15.000 zł z odsetkami tytułem nagrody jubileuszowej za 35 lat pracy.

Stan faktyczny jest bezsporny, a rozbieżności dotyczą jedynie wykładni prawa. Powód był zatrudniony u pozwanej od 3 marca 2003 r. do 31 grudnia 2008 r. Dnia 16 stycznia 2007 r. powód osiągnął 35 lat stażu, zaś dnia 3 marca 2008 r. uzyskał 5-letni staż pracy w pozwanej Spółce.

Prawo do nagrody jubileuszowej reguluje załącznik [...] do zakładowego układu zbiorowego pracy. Przepis art. 1 § 1 stanowi, że pracownikom zatrudnionym w Przedsiębiorstwie przysługuje nagroda jubileuszowa z uwzględnieniem poprzednich okresów zatrudnienia, z zastrzeżeniem art. 2 § 1. Według art. 1 § 2 tego załącznika za długoletnią pracę pracownikom, o których mowa w § 1, przysługuje nagroda jubileuszowa, z zastrzeżeniem art. 2, w wysokości szczegółowo określonej w tym przepisie, co 5 lat pracy, poczynając od 10 lat i kończąc na 45 latach. Natomiast przepis art. 2 wprowadza wymóg 5-letniego stażu zakładowego, do którego wlicza się okres zatrudnienia u poprzedniego pracodawcy tylko w razie zmiany pracodawcy na zasadach określonych w art. 23¹ k.p. (art. 2 § 2 załącznika). Przepis art. 2 § 1 stanowi, że „pracownikom, których łączny staż pracy uprawnia do nagród jubileuszowych wymienionych w art. 1, a przepracowali w Spółce krócej niż 5 lat - nagród nie wypłaca się. Nagroda jubileuszowa przysługuje w przypadku spełnienia dwóch warunków, tj. posiadania przez pracownika udokumentowanego stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do tej nagrody (10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45 lat ogólnego stażu) oraz 5-letniego okresu pracy w Spółce”. Zgodnie zaś z art. 2 § 3 załącznika, „pracownik nabywa prawo do nagrody jubileuszowej co 5 lat i nie można go skrócić, uzupełniając dokumentację stażu pracy. Dodatkowy staż pracy wykazany przez pracownika, w okresie między dwiema kolejnymi nagrodami jubileuszowymi wypłacanymi w Spółce, nie ma wpływu na zmianę terminu uprawnień do wypłacenia kolejnej nagrody na zasadach określonych w § 1 art. 2 niniejszego załącznika”. Według art. 6 § 1 załącznika pracownik nabywa do nagrody w dniu upływu okresu uprawniającego do nagrody.

Na podstawie wykładni logicznej i językowej tych przepisów Sąd Rejonowy przyjął, że prawo do nagrody jubileuszowej nie powstaje, jeżeli nie są spełnione równocześnie dwa warunki: posiadanie co najmniej 5-letniego stażu pracy u pozwanej

oraz upływ kolejnych 5-letnich okresów ogólnego stażu pracy, uprawniających do nagrody jubileuszowej. Powództwo zostało oddalone, gdyż powód osiągnął 35-letni staż pracy zanim osiągnął 5-letni staż pracy u pozwanej.

Sąd Okręgowy inaczej zinterpretował przepisy tego załącznika, w szczególności art. 2 § 1 i art. 6 § 1. Jego zdaniem wprowadził on dwa niezależne warunki uzyskania nagrody jubileuszowej, które mogą być spełnione w różnym czasie. Powód uzyskał 35-letni ogólny staż pracy 16 stycznia 2007 r., a warunek 5-letniego stażu pracy u pozwanej spełnił 3 marca 2008 r. i z tym dniem nabył prawo do spornej nagrody. Zdaniem Sądu Okręgowego „Brak jest jakichkolwiek podstaw do uznania, że jeden z tych warunków jest warunkiem wiodącym bądź pierwszorazowym do spełnienia. Interpretacja przyjęta przez Sąd I instancji jest pozbawiona racjonalnych podstaw i nie wywodzi się ani z wykładni literalnej ani celowościowej wskazanych wyżej przepisów”.

W skardze kasacyjnej pozwana zarzuciła naruszenie art. 2 § 1 i 3 w związku z art. 6 § 1 załącznika nr 7 do zakładowego układu zbiorowego pracy pozwanej Spółki w związku z art. 9 k.p. przez uznanie, że powód spełnił przesłanki do nabycia nagrody jubileuszowej za 35-lecie pracy. Jej zdaniem z art. 2 § 1 wynika, że pracownicy mający ogólny staż pracy uprawniający do nagrody nie nabywają jej, jeżeli ich staż pracy w pozwanej Spółce, w dniu spełnienia przesłanki ukończenia odpowiedniego ogólnego stażu pracy jest krótszy niż 5 lat. Powód wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest uzasadniona. Nagrody jubileuszowe nie są świadczeniem powszechnym mającym oparcie w Kodeksie pracy. Przysługują one z mocy przepisów szczególnych przyznających to świadczenie, jest ono przewidziane zwłaszcza w pragmatykach i układach zbiorowych pracy. Strony układu zbiorowego mają całkowitą swobodę w odniesieniu do decyzji, czy wprowadzić do niego postanowienia przyznające prawo do nagrody jubileuszowej (art. 240 § 1 k.p.). Natomiast w razie podjęcia decyzji o przyznaniu prawa do tych nagród, swoboda stron doznaje ograniczenia wynikającego z wymogu zgodności układu zbiorowego z przepisami prawa pracy. W szczególności chodzi tu o zakaz naruszania zasady równego traktowania w zatrudnieniu (art. 9 § 4 k.p.).

Wykładnia układu zbiorowego pracy zawsze musi w pełni respektować wolę stron wyrażoną w jego postanowieniach. Trzeba więc oprzeć ją na treści tych postanowień, z pełną świadomością, że ta wykładnia może prowadzić do odmiennych rezultatów w zakresie prawa do nagrody jubileuszowej niż wykładnia przepisów zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358). Pozornie to zarządzenie utraciło moc. Chronologicznie rzecz ujmując, podstawą do tego wniosku może być uchylene art. 79 k.p. (na którego podstawie zostało ono wydane) przez ustawę z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), a następnie art. 93 Konstytucji, z którego wynika, że zarządzenia ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty. Mimo to, omawiane zarządzenie nadal obowiązuje, do czego podstawą jest art. 11 ust. 1 powołanej ustawy nowelizującej z 2 lutego 1996 r. Stanowi on, że obowiązujące do dnia wejścia w życie ustawy przepisy określające zasady wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą, wydane na podstawie art. 79 Kodeksu pracy, zachowują moc do czasu objęcia pracowników, których te przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nich unormowanego - postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 (który dotyczy mianowanych pracowników samorządowych). Moc obowiązująca tego zarządzenia ma więc obecnie źródło w ustawie. Dlatego nie stosuje się do niego przepisu art. 241 ust. 6 Konstytucji RP, nakazującego uporządkowanie aktów niższego rzędu wydanych przed jej wejściem w życie. W konsekwencji omawiane zarządzenie nie jest objęte przepisami art. 57 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie niektórych upoważnień ustawowych do wydawania aktów normatywnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 120, poz. 1268) oraz nie jest wymienione w wydanym na jej podstawie obwieszczeniu Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie wykazu uchwał Rady Ministrów, zarządzeń i innych aktów normatywnych Prezesa Rady Ministrów, ministrów i innych organów administracji rządowej, które utraciły moc z dniem 30 marca 2001 r. (M.P. Nr 47, poz. 782). Obowiązkiwanie tego zarządzenia nigdy nie stanowi ograniczenia swobody stron układu zbiorowego, gdyż § 1 przewiduje jego stosowanie tylko wtedy, gdy przepisy wprowadzające prawo do nagrody jubileuszowej „nie zawierają odmiennych zasad w tym zakresie”.

W rozpoznawanej sprawie stworzono układ trzech przesłanek warunkujących prawo do nagrody jubileuszowej: staż pracy, zakładowy staż pracy i termin nabycia prawa. Pierwszą przesłanką jest staż pracy, który w przedziale od 10 do 45 lat umożliwia nabycie prawa do nagrody co 5 lat (art. 1 załącznika). W tym zakresie liczy się tak samo ogólny, jak zakładowy staż pracy. Druga przesłanka jest związana wyłącznie z zakładowym stażem pracy (z zaliczeniem poprzedniego okresu zatrudnienia tylko w razie zmiany pracodawcy wskutek przejęcia zakładu pracy przez pozwaną na podstawie art. 23¹ k.p.). Postanowienia art. 2 § 1 i 3 załącznika jednoznacznie wykluczają możliwość nabycia prawa do pierwszej nagrody przed upływem 5 lat podjęcia pracy u pozwanej i tak samo wykluczają nabywanie jej częściej niż co 5 lat, nawet w razie udokumentowania przez pracownika dodatkowego stażu pracy. Trzecim elementem tego układu jest określenie, że prawo do nagrody powstaje w dniu upływu okresu uprawniającego do niej (art. 6 § 1 załącznika). Okres ten upływa co 5 lat. Dla powoda okres 35 lat pracy upłynął, zanim osiągnął 5-letni okres pracy u pozwanej. Wprost odnosi się więc do niego art. 2 § 1 zdanie pierwsze załącznika stanowiące, że w takiej sytuacji nagród nie wypłaca się. Nie ma podstaw prawnych pogląd Sądu Okręgowego, że w omawianej sytuacji pracownik nabywa prawo do tej nagrody w okresie późniejszym, to jest z upływem 5 lat pracy u pozwanej. Strony układu zbiorowego, korzystając z przysługującej im swobody w kształtowaniu przesłanek prawa do nagrody jubileuszowej, mogą traktować okresy pracy u innych pracodawców w sposób mniej korzystny dla pracowników niż okres zatrudnienia w danym zakładzie, a nawet mogą je całkowicie pominąć.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁶ oraz art. 102 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

=====